

№5 (63)
2020

Құрылтайшы және баспагер:

«Қазақстан Республикасының
Заңнама және құқықтық
ақпарат институты» ШЖҚ РМК
2006 жылдан бастап шығады
Журналдың материалдары
www.zqai.kz

сайтында орналастырылған
Заң ғылымдары бойынша диссертациялардың
негізгі ғылыми нәтижелерін жариялауға
арналған басылымдар тізіліміне енгізілген
(ҚР БҒМ БҒСБК 30.05.2013 ж.
№894 бұйрығы)

Редакциялық кеңес құрамы

Сәріпқов Р.Қ. - Қазақстанның еңбек сіңірген
қайраткері (Нұр-Сұлтан, Қазақстан) – (төраға)
Абайділдинов Е.М. – з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Абызов Р.М. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Белых В.С. – з.ғ.д. (Екатеринбург, Ресей)
Губин Е.П. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Мельник Р.С. – з.ғ.д. (Киев, Украина)
Моисеев А.А. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Муромцев Г.И. – з.ғ.д. (Мәскеу, Ресей)
Рахметов С.М. – з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Малиновский В.А. – з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Унзила Шапақ – з.ғ.д. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)

Бас редактор

Дүйсенов Е.А. – з.ғ.к.

Редакциялық алқа құрамы

Азер Алиев – PhD (Киль, Германия)
Айымбетов М.А. – ҚР еңбек сіңірген
мәдениет қайраткері (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Байниязова З.С. – з.ғ.к. (Саратов, Ресей)
Жанғарашев Р.М. – LLM (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Қазбаева Ә.Г. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Казиев З.Г. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Қайырбаева Л.К. – PhD (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Князова А.Ж. – LLM (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Қоныс В.Т. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан, Қазақстан)
Құлжабаева Ж.О. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Нұрғазиев Б.Қ. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Нұрмағамбетов Р.Г. – PhD (Челябинск, Ресей)
Примашев Н.М. – з.ғ.к. (Нұр-Сұлтан,
Қазақстан)
Рахымбердин К.Х. – з.ғ.д. (Өскемен,
Қазақстан)
Тегізбекова Ж.Ч. – з.ғ.к. (Бишкек, Қыргызстан)

Журнал редакциясы

Джамбуршин К.А.
Колтубаева Г.Б.
Ердешева Д.Т.
Жұмагелдина Б.Ж.
Байленова А.Қ.
тел.: 8 (7172) 26-61-29

Қазақстан Республикасы Ақпарат
және коммуникациялар министрлігі
Ақпарат комитетінің
БАҚ есепке қою туралы куәлігі
№ 17761-Ж 25.06.2019 ж.
(Алғашқы есепке қою кезі
№6592-Ж. 07.09.2005 ж.)

Мекен-жайы:

Қазақстан Республикасы, 010000,
Нұр-Сұлтан қ., Д. Қонаев к., 12/1
«Сұлы-жасыл желекжол» БО
тел.: 8(7172) 57-03-42

www.zqai.kz

E-mail: instzak-kz@mail.ru
institutzakonodatelstva@gmail.com

Qazaqstan Respýblıkasy Zańnama
jáne quqyqtyq aqparat institýtynyń

JARSHYSY

gylymi-quqyqtyq jýrnal

Редакция бағанасы

Конституциялық және әкімшілік құқық

Р.М. ЖАНҒАРАШЕВ Құқықтық емес факторлардың сот шешім-
деріне әсерін талдау 13

Б.Қ. НҰРҒАЗИНОВ, Л.Т. ЖАНҰЗАҚОВА, А.А. КАРАЕВ Мемле-
кеттік көрсетілетін қызметтер жеке және заңды тұлғалардың құқықтары
мен заңды мүдделерін қамтамасыз ету мемлекеттік функцияларын іске
асыру нысаны ретінде 17

Б.Қ. НҰРҒАЗИНОВ Сот төрелігінің жалпы конституциялық қағи-
даттарының Қазақстан Республикасындағы әкімшілік рәсімдер мен
әкімшілік сот ісін жүргізу қағидаттарымен арақатынасы (проблемалық
мәселелер) 27

Д. ДОСМЫРЗА, Х. МАНЕЙ Қазақстан Республикасындағы кеден-
дік әкімшілік жүргізудің даму перспективалары 37

Н. СӘУЛЕН, Г.А. ҚУАНАЛИЕВА, А.Н. ОСПАНОВА Қазақстан
Республикасындағы әкімшілік рәсімдер мен әкімшілік сот ісін жүргізу
қағидаттарын теориялық талдау 45

Е.Б. АБДРАСУЛОВ, Х. БАЖАЙ, А.Е. АБДРАСУЛОВА Қазақстан
Республикасы Конституциясының қолданысы: құқықтық, құндылықтық
және функционалдық мазмұны 57

А. САЛИМГЕРЕЙ Қазақстан Республикасында адам өмірін ұзар-
тудың жаңа тәсілдері (медициналық және құқықтық аспектілер) 68

Азаматтық және азаматтық-процестік құқық

Е.А. ДҮЙСЕНОВ, А.К. ЛЯМБЕКОВА Қазақстан Республикасын-
да «жасыл экономиканы» құқықтық реттеудің кейбір мәселелері 76

В.Н. СИНЕЛЬНИКОВА Сән индустриясындағы дизайн зияткер-
лік меншік объектісі ретінде 83

Е.В. НЕСТЕРОВА Тапсырыс берушінің мердігерге құрылыс мерді-
герлігі шарты бойынша жұмысты орындау үшін қажетті жағдайлар жа-
сау міндеті туралы 90

К.К. САБИРОВ Қателікке мүмкіндік жоқ: Қазақстан Республика-
сының заңнамасында жылжымайтын мүлікке құқықтың ауысуының да-
улы мәселелерін шешу перспективалары 97

Ұ.Е. КУДИЯРОВА Қазақстан Республикасының Азаматтық ко-
дексіндегі адалдық, парасаттылық, әділеттілік қағидаттарын түсіндіру
туралы мәселеге орай 106

Г.Э. АБДРАСУЛОВА Азаматтық заңнаманың ашылмаған ақпарат
туралы нормаларын қолдану: теория және практика мәселелері 111

Б.О. АЛТЫНБАСОВ Мемлекеттік университеттердің басқару ор-
гандарын жетілдірудегі құқықтық және ұйымдастырушылық реформа-
лар 118

Қылмыстық құқық және қылмыстық процесс

С.М. РАХМЕТОВ Қазақстан Республикасының отбасылық және
тұрмыстық зорлық-зомбылыққа қарсы іс-қимыл туралы заңнамасын
жетілдіру мәселелері 127

С.С. ҚАРЖАУБАЕВ Салықтық қылмыстық құқық бұзушылықтар
профилактикасының жалпы мәселелері 135

Д.А. ФИНК Өтініш беруші әйелдердің және қылмыстық құқық
бұзушылықтан зардап шеккендердің сот төрелігіне қылмыстық құқық
бұзушылықтан келтірілген залалды өтеу шарты ретінде қол жеткізуі 142

Р.Ж. ҚОЖАХМЕТОВА, А.А. ТЫНЫШБАЕВА Кәмелетке толмағандар арасында суицидтің алдын алу проблемаларына ықпал ететін негізгі факторлар.....	149
Халықаралық құқық және салыстырмалы құқықтану	
Ж.О. ҚҰЛЖАБАЕВА Экономикалық қауіпсіздікті қамтамасыз ету жүйесінде Қазақстан Республикасының инвестициялық қолдаудың құқықтық тетігі.....	159
Л.К. ҚАЙЫРБАЕВА Халықаралық және еуропалық құқықта жеке деректерді қорғау.....	168
Құқықтық мониторинг	
А.Қ. ҚАНАТОВ, А.Е. БЕКТЕНОВ, О.С. ҚАРАХОЖАЕВ Қазақстанда сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл тиімділігінің (тиімсіздігінің) проблемалық аспектілері (сала-лық заңнаманы талдау).....	175
Мемлекеттік тілдегі заңшығармашылық практикасынан	
А.А. МЕДИНАЕВА Мемлекеттік тілдегі халықаралық шарттардың тілі мен стилі: ғылы-ми лингвистикалық талдау.....	182
А.Р. ҚҰЛБАТЫРОВА Халықаралық тәжірибе негізінде екі тілді заңнаманы әзірлеудегі өзекті мәселелер.....	186
С.К. БӘКІР Мемлекеттік тілді түлетудің үш қағидаты.....	191
Жас ғалым мінбері	
А. АРЫСТАН Зияткерлік меншік құқықтарының сауда аспектілері жөніндегі келісімде-гі (ЗМҚСА) коммерциялық құпияның құқықтық режимі.....	196
Л.Е. НҮРЛҰМБАЕВА Германияның қылмыстық процесіндегі бұйрық өндірісі.....	207
Т.К. МАКЕНОВ Карантин кезеңінде азаматтардың конституциялық құқықтары мен бостандықтарын мемлекеттік қамтамасыз ету.....	213
А.М. НЕМЕРЕБАЕВА Азаматтардың мемлекеттік басқаруға қатысу нысандары.....	218
Ж.Б. УМБЕТБАЕВА Атмосфералық ауа Қазақстан Республикасының Экологиялық ко-дексі бойынша құқықтық қорғау объектісі ретінде.....	224
Ғылыми өмір хроникасы	
Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институты Ғылыми кеңесінің 2020 жылдың қорытындысы бойынша отырысы туралы ақпараттық хабарлама, Нұр-Сұлтан қ., 2020 жылғы 21 желтоқсан.....	232
«Жаршының» архивтік беттері	
Е.Н. НҮРҒАЛИЕВА Еңбек заңнамасын жетілдіру мәселелері (ҚР ЗИ Жаршысы №1(25)-2012 ж. – 61-65 бб.).....	236
Р. АНАРОВА З. ғ. д., профессор Е.Н. Нұрғалиеваның «Еңбек заңнамасын жетілдіру мәселелері» ғылыми жарияланымна қайтып оралғанда.....	241
Есімнама	
Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институтының директорын жоғары марапатпен құттықтау.....	245
Қазақстан Республикасы Заңнама және құқықтық ақпарат институтының бас ғылыми қызметкері, з.ғ.к., доцент А.А. Караев – 55 жаста.....	246
Библиография	
Заң ғылымдарының докторы, профессор М.Ч. Қоғамовтың Қазақстан Республикасының Қылмыстық-процестік кодексіне түсініктемесіне рецензия 1-том. Жалпы бөлім. 3-басылым, толықтырылған және қайта өңделген. – Алматы.: «Жеті жарғы», 2020. — 751 б.....	247
Даналық ойлар	248

**№5 (63)
2020**

Учредитель и издатель:
РГП на ПХВ «Институт законодательства
и правовой информации Республики
Казахстан»

Издается с 2006 года
Все материалы журнала размещаются на
сайте www.zqai.kz

Включен в перечень изданий
для публикации основных научных
результатов диссертаций
по юридическим наукам
(Приказ ККСОН МОН РК №894
от 30.05.2013 г.)

Состав Редакционного совета
Сарпиев Р.К. – Заслуженный деятель Ка-
захстана (Нур-Султан, Казахстан) – (прео-
седатель)
Абайдылинов Е.М. – д.ю.н. (Нур-
Султан, Казахстан)
Абызов Р.М. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Белых В.С. – д.ю.н. (Екатеринбург, Россия)
Губин Е.П. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Мельник Р.С. – д.ю.н. (Киев, Украина)
Моисеев А.А. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Муромцев Г.И. – д.ю.н. (Москва, Россия)
Рахметов С.М. – д.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Малиновский В.А. – д.ю.н. (Нур-
Султан, Казахстан)
Унзила Шапак – д.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)

Главный редактор
Дюсенов Е.А. – к.ю.н.

Состав Редакционной коллегии
Азер Алиев – PhD (Киль, Германия)
Айымбетов М.А. – заслуженный деятель
культуры РК (Нур-Султан, Казахстан)
Байниязова З.С. – к.ю.н. (Саратов, Россия)
Джангарашев Р.М. – LL.M. (Нур-Султан,
Казахстан)
Казбаева А.Г. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Казиев З.Г. – к.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)
Каирбаева Л.К. – PhD (Нур-Султан,
Казахстан)
Киязова А.Ж. – LL.M. (Нур-Султан,
Казахстан)
Конусова В.Т. – к.ю.н. (Нур-Султан, Казахстан)
Кулжабаева Ж.О. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Нургазин Б.К. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Нурмагамбетов Р.Г. – PhD (Челябинск,
Россия)
Примаев Н.М. – к.ю.н. (Нур-Султан,
Казахстан)
Рахимбердин К.Х. – д.ю.н. (Усть-Камен-
огорск, Казахстан)
Тегизбекова Ж.Ч. – к.ю.н. (Бишкек,
Кыргызстан)

Редакция журнала
Джамбуриш К.А.
Колтубаева Г.Б.
Ердашева Д.Т.
Жумагелдина Б.Ж.
Байленова А.К.
тел.: 8 (7172) 26-61-29

Свидетельство о постановке
на учет СМН № 17761-Ж
от 25.06.2019 г. Комитета информации
Министерства информации и коммуникаций
Республики Казахстан
(Первичная постановка на учет
№6592-Ж. 07.09.2005 г.)

Адрес:
Республика Казахстан, 010000,
г. Нур-Султан, ул. Д. Конаева, 12/1
БЦ «На Водно-зеленом бульваре»
тел.: 8 (7172) 57-03-42
www.zqai.kz
E-mail: instzak-kz@mail.ru
institutzakonodatelstva@gmail.com

ВЕСТНИК

**Института законодательства и правовой
информации Республики Казахстан**

научно-правовой журнал

Колонка редакции.....9

Конституционное и административное право

Р.М. ДЖАНГАРАШЕВ Анализ влияния неправовых факторов на су-
дебные решения.....13

Б.К. НУРГАЗИНОВ, Л.Т. ЖАНУЗАКОВА, А.А. КАРАЕВ Государ-
ственные услуги как форма реализации государственных функций обе-
спечения прав и законных интересов физических и юридических лиц.....17

Б.К. НУРГАЗИНОВ Соотношение общих конституционных прин-
ципов правосудия с принципами административных процедур и адми-
нистративного судопроизводства в Республике Казахстан (проблемные
вопросы).....27

Д. ДОСМЫРЗА, Х. МАНЕЙ Перспективы развития таможенного
администрирования в Республике Казахстан.....37

Н. САУЛЕН, Г.А. КУАНАЛИЕВА, А.Н.ОСПАНОВА Теоретиче-
ский анализ административных процедур и принципов административ-
ного судопроизводства в Республике Казахстан.....45

Е.Б. АБДРАСУЛОВ, Х. БАЖАЙ, А.Е. АБДРАСУЛОВА Действие
Конституции Республики Казахстан: правовое, ценностное и функцио-
нальное содержание.....57

А. САЛИМГЕРЕЙ Новые подходы по продлению человеческой
жизни в Республике Казахстан (медицинские и правовые аспекты) Граж-
данское и гражданско-процессуальное право.....68

Гражданское и гражданско-процессуальное право

Е.А. ДЮСЕНОВ, А.К. ЛЯМБЕКОВА Некоторые вопросы правового
регулирования «зеленой экономики» в Республике Казахстан.....76

В.Н. СИНЕЛЬНИКОВА Дизайн в индустрии моды как объект ин-
теллектуальной собственности.....83

Е.В. НЕСТЕРОВА Об обязанности заказчика создать подрядчику
необходимые условия для выполнения работы по договору строительного
подряда.....90

К.К. САБИРОВ Без права на ошибку: перспективы разрешения
спорных вопросов перехода прав на недвижимое имущество в законода-
тельстве Республики Казахстан.....97

У.Е. КУДИЯРОВА К вопросу о разъяснении принципов добросо-
вестности, разумности, справедливости, содержащихся в Гражданском
кодексе Республики Казахстан.....106

Г.Э. АБДРАСУЛОВА Применение норм гражданского законодатель-
ства о нераскрытой информации: вопросы теории и практики.....111

Б.О. АЛТЫНБАСОВ Правовые и организационные реформы со-
вершенствования органов управления государственных университетов.....118

Уголовное право и уголовный процесс

С.М. РАХМЕТОВ Проблемы совершенствования законодательства
Республики Казахстан по противодействию семейно-бытовому насилию.....127

С.С. КАРЖАУБАЕВ Общие вопросы профилактики налоговых уго-
ловных правонарушений.....135

Д.А. ФИНК Доступ женщин-заявителей и пострадавших от уголов-
ного правонарушения к правосудию как условие компенсации ущерба,
причиненного уголовным правонарушением.....142

Р.Ж. КОЖАХМЕТОВА, А.А. ТЫНЫШБАЕВА Основные факторы, влияющие на проблемы предупреждения суицидов среди несовершеннолетних	149
Международное право и сравнительное правоведение	
Ж.О. КУЛЖАБАЕВА Правовой механизм инвестиционной поддержки Республики Казахстан в системе обеспечения экономической безопасности	159
Л.К. КАИРБАЕВА Защита персональных данных в международном и европейском праве	168
Правовой мониторинг	
А.К. КАНАТОВ, А.Е. БЕКТЕНОВ, О.С. КАРАХОЖАЕВ Проблемные аспекты эффективности (неэффективности) противодействия коррупции в Казахстане (анализ отраслевого законодательства)	175
Из практики законотворчества на государственном языке	
А.А. МЕДИНАЕВА Язык и стиль международных договоров на государственном языке: научный лингвистический анализ	182
А.Р. КУЛЬБАТЫРОВА Актуальные вопросы разработки двуязычного законодательства на основе международного опыта	186
С.К. БАКИРОВ Три принципа ренессанса государственного языка	191
Трибуна молодого ученого	
А. АРЫСТАН Правовой режим коммерческой тайны в соглашении по торговым аспектам прав интеллектуальной собственности (ТРИПС)	196
Л.Е. НУРЛУМБАЕВА Приказное производство в уголовном процессе Германии	207
Т.К. МАКЕНОВ Государственное обеспечение конституционных прав и свобод граждан в период карантина	213
А.М. НЕМЕРЕБАЕВА Формы участия граждан в государственном управлении	218
Ж.Б. УМБЕТБАЕВА Атмосферный воздух как объект правовой охраны по экологическому кодексу Республики Казахстан	224
Хроника научной жизни	
Информационное сообщение о заседании Ученого совета Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан по итогам 2020 года, г. Нур-Султан, 21 декабря 2020 года	233
Архивные страницы «Вестника»	
Е.Н. НУРГАЛИЕВА Вопросы совершенствования трудового законодательства (статья в Вестнике ИЗ РК №1(25)-2012 г. – С. 61-65)	236
Р. АНАРОВА Возвращаясь к научной публикации д.ю.н., профессора Е.Н. Нурғалиевой «Вопросы совершенствования трудового законодательства»	241
Персоналии	
Поздравление директора Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан с высокой наградой	245
Главному научному сотруднику Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан, к.ю.н., доценту А.А. Караеву – 55 лет	246
Библиография	
Рецензия на Комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Республики Казахстан доктора юридических наук, профессора Когамова М.Ч., том 1. Общая часть. 3-е изд., доп. и перераб. – Алматы, «ЖетіЖарғы», 2020. – 751 с.	247
Мудрые мысли	248

№5 (63)
2020

Founder and publisher:
RSE on the REM «Institute
of Legislation and Legal information
of the Republic of Kazakhstan»

Published since 2006
All journal materials are placed
on the website
www.zqai.kz

Included in the list of publications of basic
scientific results of dissertations on legal
sciences (Order CCES MES RK №894 from
05.30.2013)

Editorial Council members

Sarpekov R.K. – Honored Personality of Ka-
zakhstan (Nur-Sultan, Kazakhstan) – (Chairman)
Abayeldinov E.M. – d.j.s. (Nur-Sultan,
Kazakhstan)
Abyzov R.M. – d.j.s. (Moscow, Russian)
Belih V.S. – d.j.s. (Ekaterinburg, Russian)
Gubin E.P. – d.j.s. (Moscow, Russian)
Melnik R.S. – d.j.s. (Kiev, Ukraine)
Moiseev A.A. – d.j.s. (Moscow, Russian)
Muromcev G.I. – d.j.s. (Moscow, Russian)
Rahmetov S.M. – d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakh-
stan)
Malinovskiy V.A. – d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakh-
stan)
Unzila Shapak – d.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Chief Editor
Dyusenov Ye.A. – c.j.s.

Editorial Board members

Azer Aliyev – PhD (Kiel, Germany)
Aiybetov M.A. – Honored Worker of Culture
of Kazakhstan, (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Bainiyazova Z.S. – c.j.s. (Saratov, Russian)
Dzhangarashev R.M. – LLM (Nur-Sultan,
Kazakhstan)
Kazbayeva A.G. – c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Kaziyev Z.G. – c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Kairbaeva L.K. – PhD (Nur-Sultan, Kazakh-
stan)
Kiyazova A.Zh. – LLM (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Konusova V.T. – c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakhstan)
Kulzhabayeva Zh.O. – c.j.s. (Nur-Sultan,
Kazakhstan)
Nurgazinov B.K. – c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakh-
stan)
Nurmagambetov R.G. – PhD
(Chelyabinsk, Russian)
Primashev N.M. – c.j.s. (Nur-Sultan, Kazakh-
stan)
Rakhimberdin K.H. – d.j.s. (Ust-Kamenogorsk,
Kazakhstan)
Tegizbekova Zh.Ch. – c.j.s. (Bishkek, Kyr-
gystan)

The editorial staff

Dzhamburshin K.A.
Koltubayeva G.B.
Yerdesheva D.T.
Zhumageldina B.Zh.
Bailenova A.K.
tel.: 8 (7172) 26-61-29

The certificate of registration of mass media
№17761-G from 25.06.2019 from
the Information Committee of the Ministry
of Information and Communications
of the Republic of Kazakhstan
(Number and date of primary registration
№6592-Zh.07.09.2005.)

Address:

The Republic of Kazakhstan,
010000, Nur-Sultan, D. Konaev str., 12/1
BC «On the water-green boulevard»
tel.: 8 (7172) 57-03-42
www.zqai.kz
e-mail: instzak-kz@mail.ru
institutzakonodatelstva@gmail.com

Bulletin of Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstan

JARSHYSY

scientific and legal journal

Editorial 11

Constitutional and Administrative Law

- R.M. DZHANGARASHEV** Analysis of the influence of non-legal
factors on court decisions 13
- B.K. NURGAZINOV, L.T. ZHANUZAKOVA, A.A. KARAYEV**
Public services as a form of implementation of state functions, ensuring the
rights and legitimate interests of individuals and legal entities 17
- B.K. NURGAZINOV** Correlation of general constitutional principles
of justice with the principles of administrative procedures and administrative
proceedings in the Republic of Kazakhstan (problematic issue) 27
- D. DOSMYRZA, KH. MANEY** Prospects for the development of
customs administration in the Republic of Kazakhstan 37
- N. SAULEN, G.A. KUINALIYEVA, A.N. OSPANOVA** Theoretical
analysis of administrative procedures and principles of administrative court
proceedings in the Republic of Kazakhstan 45
- E.B. ABDRASULOV, K. BAZHAY, A.E. ABDRASULOVA**
Application of the constitution of the Republic of Kazakhstan: legal, value
and functional content 57
- A. SALINGEREY** New approaches the human life-extension in the
Republic of Kazakhstan (medical and legal aspects) 68

Civil and Civil Procedure Law

- E.A. DYUSENOV, A.K. LYAMBEKOVA** Some issues of legal
regulation of «green economy» in the Republic of Kazakhstan 76
- V. SINELNIKOVA** Design in the fashion industry as an object of
intellectual property 83
- E.V. NESTEROVA** The obligation of the customer to create the
necessary conditions for the contractor to perform works under contraction
project contract 90
- K. SABIROV** No room for error: perspectives of resolving issues of the
transfer of rights to real estate in the legislation of the Republic of Kazakhstan 97
- U.E. KUDIYAROVA** Explanation of the principles of fairness,
intelligence and justice found in the Civil code of the Republic of Kazakhstan 106
- G.E. ABDASSULOVA** Application of the standards of civil legislation
on non-disclosed information: issues of theory and practice 111
- B.O. ALTYNBASOV** Legal and organizational reforms in the
improvement of the governance bodies of public universities 118

Criminal law and Criminal procedure

- S.M. RAKHMETOV** Issues of improving the legislation of the Republic
of Kazakhstan on combating domestic and domestic violence 127
- S.S. KARZHAUBAYEV** General issues of prevention of tax criminal
offenses 135
- D.A. FINK** Access of women applicants and victims of a criminal
offense to justice as a condition of compensation for damage caused by a
criminal offense 142
- R. KOZHAKHMETOVA, A.A. TYNYSHBAYEVA** The main factors
influencing the problems of suicide prevention among minors 149

International law and Comparative law	
Zh. KULZHABAYEVA Legal mechanism of investment support of the Republic of Kazakhstan in the economic security system.....	159
L.K. KAIRBAYEVA Personal data protection in international and european law.....	168
Legal monitoring	
A.K. KANATOV, A.E. BEKTENOV, O.S. KARAKHOZHAYEV Problematic aspects of efficiency (inefficiency).of anti-corruption measures in Kazakhstan (analysis of industry legislation).....	175
From the lawmaking practice in the official language	
A.A. MEDINAYEVA The language and style of international treaties in the national language: a scientific linguistic analysis.....	182
A.R. KULBATYROVA Current issues of developing bilingual legislation based on international experience.....	186
S. BAKIR Three principles of the state language renaissance.....	191
Young researchers' tribune	
A. ARYSTAN Legal regime of trade secrets in the agreement on trade aspects of intellectual property rights (TRIPS).....	196
L.E. NURLUMBAYEVA Writ proceeding in the criminal process of Germany.....	207
T.K. MAKENOV State support of constitutional rights and freedoms of citizens during the quarantine period.....	213
A.M. NEMEREBAYEVA Forms of participation of citizens in public administration.....	218
Zh.B. UMBETBAYEVA Atmospheric air as an object of legal protection according to the Environmental code of the Republic of Kazakhstan.....	224
The Chronicle of Scientific Life	
Information note on the meeting of the Academic Council of the Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstan on the results of 2020,Nur-Sultan,December 21, 2020.....	234
The archive pages of the«Bulletin»	
E.N. NURGALIYEVA Issues of improving labor legislation(article in the Bulletin of the IL RK No. 1 (25) -2012 - P. 61-65).....	236
R. ANAROVA Back to the article of the Doctor of Law, Professor E.N. Nurgaliyeva «Issues of improving labor legislation».....	241
Personalities	
Congratulation of the Director of Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstanwith a high award.....	245
Chief Researcher of the Institute of Legislation and Legal Information of the Republic of Kazakhstan, Candidate of Law, Associate Professor A.A. Karayev is 55 years old.....	246
Bibliography	
Review of the Commentary on the Criminal Procedure Code of the Republic of Kazakhstan, Doctor of Law, Professor M.Ch. Kogamov, Volume 1. General part. 3rd ed., Added and revised - Almaty, «ZhetiZhargy», 2020. - 751 p.....	247
Wise thoughts	248

УДК 347.962

ANALYSIS OF THE INFLUENCE OF NON-LEGAL FACTORS ON COURT DECISIONS

Dzhangarashev Rolan Maratovich

Deputy Director of the Institute of legislation and legal information
of the Republic of Kazakhstan, Nur-Sultan, Republic of Kazakhstan,
e-mail: dzhangarashev.r@zqai.kz

Keywords: judgement, judge's decision, influence on court decisions, racism, decision-making processes.

Abstract. Judicial decision making has been a subject of studies, by scholars, for decades. There are two main branches of such studies. First, legal formalism and its supporters who base decision making process of judges on logical reasoning, law, and processes bound by rules.

On the other study is legal realism, supporting arguments that judicial decision making process is not bound by rules and rarely logical. Instead legal realism emphasises on intuitive aspect of decision making.

In the United States legal realism highlighted significance of non-legal aspects in judicial decision making process such as economic, social and political considerations. Influence of various factors on judge's decision take place before considering the law. In other words, judge first identifies the decision towards client, shortly thereafter use legal instruments to support the decision that has been made. In this circumstances, it can be suggested that studies of legal realism probably as important as controversial in judicature.

One of such controversial studies recently carried out by Danziger and Levav. They recorded sequential parole decisions over thousand rulings made by eight Jewish-Israeli judges. The aim was to identify whether extraneous variables affects judicial rulings in granting parole or excepting status quo by rejecting the parole request.

The result shows that chances of granting favourable rulings is higher after lunch break and at the beginning of the day. In contrast, after large number of granted in favour rulings, likelihoods of denying the request increases. Although ironically drawn by authors caricature that justice is "what the judge ate for breakfast" raises an important question on whether judicial decisions can be influenced by non-legal consideration or not, it seems some non-legal factors such as race might indeed unconsciously have an influence on judges' decision.

On order to answer to this question, the paper will first define theoretical aspects of decision-making processes, described in dual process theory. Second, it will examine empirical studies conducted on racial biases in judicial decision making, and provide an example of such racial biases in Jaba's case. The final part of this paper will include recommendations for further research.

ҚҰҚЫҚТЫҚ ЕМЕС ФАКТОРЛАРДЫҢ СОТ ШЕШІМДЕРІНЕ ӘСЕРІН ТАЛДАУ

Ролан Маратұлы Жанғарашев

Қазақстан Республикасының Заңнама және құқықтық ақпарат
институты директорының орынбасары, Қазақстан Республикасы,
Нұр-Сұлтан қ., e-mail: dzhangarashev.r@zqai.kz

Түйін сөздер: үкім, судьяның шешімі, сот шешімдеріне әсері, нәсілшілдік, шешім қабылдау процестері.

Аннотация. Сот шешімдерін қабылдау ғалымдардың ондаған жылдар бойы жүргізген зерттеулерінің тақырыбы болып табылады. Мұндай зерттеулердің екі негізгі бағыты бар. Бірінші, судьялардың шешім қабылдау процесін логикалық пайымдауларға, заңдарға және қағидалармен байланысты процестерге негіздейтін құқықтық формализм және оның жақтаушылары.

Екінші, сот шешімдерін қабылдау процесі қағидалармен байланысты емес және қисынды екендігі сирек болатыны туралы дәлелдерді растайтын құқықтық реализм болып табылатын зерттеулер. Оның орнына құқықтық реализм шешім қабылдаудың интуитивті аспектісіне назар аударады.

Америка Құрама Штаттарында құқықтық реализм экономикалық, әлеуметтік және саяси көзқарастар сияқты сот шешімдерін қабылдау процесінде құқықтық емес аспектілердің

маңыздылығын атап өтті. Судьяның шешіміне әртүрлі факторлардың әсері заң қаралғанға дейін болады. Басқаша айтқанда, судья алдымен клиентке қатысты шешімді айқындайды, содан кейін көп ұзамай қабылданған шешімді қолдау үшін құқықтық құралдарды пайдаланады. Мұндай жағдайларда құқықтық реализмді зерттеу заң практикасындағы полемика сияқты маңызды деп болжауға болады.

Осындай қарама-қайшылықты зерттеулердің бірін сегіз израильдік судья шартты түрде мерзімінен бұрын босату туралы шығарған мыңнан астам дәйекті қаулыны айқындаған Данзигер мен Левабб жүргізген. Мақсаты сыртқы өзгермелілердің шартты түрде мерзімінен бұрын босату туралы сұрау салуды қабылдамау арқылы шартты түрде мерзімінен бұрын босату немесе статус-квоны жою туралы сот шешімдеріне әсер ететінін айқындау болды.

Нәтиже түскі үзілістен кейін және күннің бірінші жартысында оң шешім қабылдау мүмкіндігі жоғары екенін көрсетеді. Керісінше, пайдасына шығарылған көптеген шешімдерден кейін сұрау салуды қабылдамау ықтималдығы артады. Бір қызығы, авторлар келемежді түрде сот төрелігі – бұл «судьяның таңғы асқа жейтін тамағы» деп санаса да, сот шешімдері бұрыс көзқарастарға байланысты болуы мүмкін бе, жоқ па деген маңызды мәселені көтереді, бірақ нәсіл сияқты кейбір заңсыз факторлар шынымен де судьялардың шешіміне ойланбастан әсер етуі мүмкін еді.

Бұл сұраққа жауап беру үшін мақалада алдымен қосарланған процестер теориясында сипатталған шешім қабылдау процестерінің теориялық аспектілері айқындалатын болады. Екіншіден, сот шешімдерін қабылдау кезінде теріс түсінік тудыруы мүмкін нәсілдік көзқарастарды эмпирикалық зерттеу қарастырылады. Бұл құжаттың соңғы бөлігі әрі қарай зерттеу жүргізу үшін ұсынымдарды қамтиды.

АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ НЕПРАВОВЫХ ФАКТОРОВ НА СУДЕБНЫЕ РЕШЕНИЯ

Джангарашев Ролан Маратович

Заместитель директора Института законодательства
и правовой информации Республики Казахстан, Республика Казахстан,
г. Нур-Султан, e-mail: dzhangarashev.r@zqai.kz

Ключевые слова: приговор, решение судьи, влияние на судебные решения, расизм, процессы принятия решений.

Аннотация. Принятие судебных решений является предметом исследований ученых на протяжении десятилетий. Есть два основных направления таких исследований.

Первое, правовой формализм и его сторонники, которые основывают процесс принятия решений судьями на логических рассуждениях, законах и процессах, связанных правилами.

Второе, исследования представляющие собой правовой реализм, подтверждающие аргументы в пользу того, что процесс принятия судебных решений не связан правилами и редко бывает логичным. Вместо этого правовой реализм делает упор на интуитивном аспекте принятия решений.

В Соединенных Штатах Америки правовой реализм подчеркнул важность неправовых аспектов в процессе принятия судебных решений, таких как экономические, социальные и политические соображения. Влияние различных факторов на решение судьи происходит до рассмотрения закона. Другими словами, судья сначала определяет решение в отношении клиента, а вскоре после этого использует правовые инструменты для поддержки принятого решения. В этих условиях можно предположить, что исследования правового реализма, вероятно, столь же важны, как и полемика в юридической практике.

Одно из таких противоречивых исследований, проведено Данзигером и Леваббом, которые зафиксировали более тысячи последовательных постановлений об условно-досрочном освобождении вынесенных восемью израильскими судьями. Цель состояла в том, чтобы определить, влияют ли посторонние переменные на судебные решения об условно-досрочном освобождении или исключении статус-кво путем отклонения запроса об условно-досрочном освобождении.

Результат показывает, что шансы на вынесение положительного решения выше после обеденного перерыва и в начале дня. Напротив, после большого количества вынесенных в пользу решений вероятность отклонения запроса возрастает. Хотя по иронии судьбы авторы карикатурно утверждают, что правосудие – это «то, что судья ел на завтрак», поднимает важный вопрос о том, могут ли судебные решения зависеть от неправовых соображений или нет, похоже, что некоторые неправовые факторы, такие как раса, действительно могли

бессознательно влияние на решение судей.

Чтобы ответить на этот вопрос, в статье сначала будут определены теоретические аспекты процессов принятия решений, описанных в теории двойственных процессов. Во-вторых, в нем будут рассмотрены эмпирические исследования расовых предубеждений при принятии судебных решений. Заключительная часть этого документа будет включать рекомендации для дальнейших исследований.

The answer to the question on whether non-legal facts might influence or affect judicial decision making can be found in psychology. Understanding of cerebrum capacity and activities in decision making began in 1969 with surveying mathematicians and psychologists in America [1]. Participants answered real questions on robustness of statistical calculation. The results revealed that participants placed overconfidence on small samples while judgments on statistics were less sensitive to the size of a sample [1]. Participants with mathematical abilities were better in comparison to psychology ones and used two different approaches. The one is fast, intuitive, impulsive, and effortless, and the other is slower, governed by rule, effortful, and deliberate [1]. These approaches known as dual process theory. Later these approaches systemised into two systems (system one and system two) and signified in many fields such as psychology, economics, medicine, and law.

The Nobel prize recipient on this topic Kahneman and his associate Frederick explained system one as fast, automatic, revolutionary developed, unconscious, and associative [2]. Kahneman stresses that system one is efficient, almost effortless, and effective at its functioning. However, system one is likely to be disposed to consistent errors in decision making and cognitive biases. Furthermore, it is lack of reasoning skills, understanding of statistics and rarely logic and above all, it does not turn off [3]. In these circumstances system two, which it is slower, logical, reasoned and rational, monitors system one and correct it when it is necessary. Authors asserts that both systems function well with each other [3]. In other words, system one rapidly process the judgement for the problem or a question, after which system two assess the quality of the judgement and correct, develop or reject where necessary. Thus, if system two will not override judgements made by system one, the final processed answer will be called – intuitive [3].

Nevertheless, it has been suggested that system two is not always effective in monitoring. It may fail to correct system one's judgement or be unaware that system one has made such a mistake [4]. Tumonis, points out that system one is constant in its operation and does not turn off, and by virtue of slow functioning of system two, it is unrealistic that it will always correct system one. As a result, most of the decisions will be made by system one [3].

This assumption is best tested through the Cognitive Reflection Test (CRT) developed by Chris Guthrie. It includes following questions:

“(a) A bat and a ball cost \$1.10 in total. The bat costs a dollar more than the ball. How much does the ball cost? ____ cents

(b) If it takes 5 machines 5 min to make 5 widgets, how long would it take 100 machines to make 100 widgets? ____ min

(c) In a lake, there is a patch of lily pads. Every day, the patch doubles in size. If it takes 48 days for the patch to cover the entire lake, how long would it take for the patch to cover half of the lake? ____ days” [5].

Generally, the outcome of this test shows that most participants' instant and intuitive answers to these sets of questions are usually incorrect [5]. This could be contributed to the system one, and failure of the system two to supervise and evaluate the judgement. Interestingly, in the judicatory field, CRT was tested on judges from Florida state. Unsurprisingly, outcome of the results indicated that only 15% of tested judges correctly answered all three questions, and general score was only 1.23 points out of 3.00 [3]. The CRT illustrates that judges are inclined for cognitive errors as same as ordinary subjects of the test.

Thus, it can be suggested that both systems might compete with each other for control over responses. As such, it could lead to biases and errors in judgemental processes. Notably, biases in judgement occur when both systems one and system two fails to produce valuable judgement [1]. As a result of functioning and shortcomings of both systems, it can be suggested that, unconscious biases in judges' decision making processes can be on a ground for non-legal influences. Although such biases could be economic, political or cultural, in the scope of this essay racial biases will be considered in the following section.

Unconscious racism

In the theory, it has been suggested that biases are related to implicit cognition where a person does not usually have internal control or a conscious over motivated judgments on perceptions or impression of social formation [6]. Thus, it is known that implicit biases appears through the phenomenon defined as priming [7]. According to Levinson and Smith, priming evokes stimulus affected by different tasks [7]. In other words, if a person has been asked to consider particular issue, priming triggers network of

knowledge related to the issue. Although the theory of priming is not the concern of this paper, it can be suggested that unconsciously evoked knowledge may have an effect on decisions making process. As such, it seems there is a possibility that such unconscious implicit biases, which in the scope of current paper is racial biases, can be postulated as non-legal consideration in decision making. The numerous empirical studies in America confirmed that individuals indeed might have unconscious biases, or as Armour defines 'unconscious racism', in their judgments.

One of such studies conducted by Payne revealed racial biases among white undergraduate students [8]. The study used two pictures of Black and White male, and two pictures of weapon and hand tool. Pictures of Black and White males were flashed for a short period of time (200 ms), followed by pictures of weapon and hand tools. The results showed that participants were much faster in detecting weapons after Black male pictures compared to White male pictures [8]. The emphasis here is that individuals are likely to be disposed to automatic and unconscious racial biases. One might argue that the results of this studies might not be applicable in judicatory.

However, Chew and Kelley studied over 400 cases on racial harassment ruled by 256 African American and White judges across United States from 1981 and 2003 [9]. The profound results of the study indicated that when White judge is ruling, African American plaintiff, against whom White American committed harassment, have only 22 per cent of success to win the case. Contrary to these findings is that, if the judge is African American, this percentage for those plaintiffs increases to 46. Generally, it indicates that Black plaintiffs 3.3 times more likely to succeed in the case when African American judges are ruling the case [9]. As a result, it can be suggested that judges can be influenced by non-legal consideration triggered from unconscious personal perceptions.

Notably, there are some cases, in which racial biases were apparently inconsistent with other legal facts, and resulted in conviction of an innocent person. The case of Farah A. Jama could be a bright illustration [10]. Jaba, who was nineteen years old Somali-Australian, was convicted of a rape in 2008. The facts of the case are that, complainant (white female) found unconscious in the toilet of the nightclub in suburban area of Melbourne, who allegedly was raped. Suspected in the crime, the only evidence against Jaba was that his DNA matched to the sample from the victim's body. The crime was conducted in the area predominantly occupied

by white individuals'. Furthermore, none of the other facts directly indicated Jaba's guiltiness. There was no footage from surveillance cameras, personal of the night club did not recall Jabas presence, no fingerprints, and any other records [10]. Hence, the court ignored the absence of convincing legal evidences, and sentences black male person, suspected for conducting a crime in the area occupied by white individuals. It seems that racial biases or 'unconscious racism' is an influential non legal factor that might negatively impact on judicial decisions.

In relation to Kazakhstan, subject of this study is unique. Thus, the analysis of scientific works of Kazakhstans scientists regarding non-legal factors that influence on decision making, it becomes obvious that in Kazakhstan there are no such carried studies.

Basically, research of domestic legal scholars is carried out within the framework of the project of the Chairman of the Supreme Court of the Republic of Kazakhstan Zhakip Asanov entitled "7 stones of the judicial system" (Justice, Responsibility and independence, Effectiveness of justice, Administrative justice, Investigative judges, Competence of judges and Digitalization). Undoubtedly, these principles should bring the country's judicial system to a new level of development.

However, these rather general principles do not cover issues related to the influence of non-legal factors on decision making in judicature.

It is worth noting that such non-legal factors as emotional state, mood, conviction, gender, race or nationality of the defendant and even the judge himself affect the judges' decisions.

Conclusion

Controversial studies and empirical evidences collected by supporters of legal realism theory suggests that biases might be the main influence for inaccurately carried decisions in judicatory system. Attributed to the dual process theory such decisions proved to be unconscious and rarely noticeable as in individuals as in judges' decision making processes. Ideally, justice have to be blind to matters of race, as such, judges should not be influenced by unconscious cognitive factors that affect decision making. After all, justice is not 'what judge had for a breakfast'. Therefore, it can be suggested that more empirical studies, joint by both psychologist and legal academics, should be done for better understanding and developing the strategies that will contribute to issues of avoiding influences of non-legal factors on judicial judgments. Such joint collaboration psychologist and legal academics, particularly, could contribute to Kazakhstan as well.

REFERENCES

1. Thomas Gilovich, Dale Griffin and Daniel Kahneman (eds), 'Heuristics and Biases: The Psychology of Intuitive Judgment' (2002) Cambridge University Press.
2. Jonathan St BT Evans, 'How Many Dual-Process Theories Do We Need? One, Two, or Many?' in Jonathan Evans and Keith Frankish (eds), 'In two minds: Dual processes and beyond' (2009) Oxford University Press.
3. Vitalius Tumonis, Mykolas Savelskis and Inga Zalyte, 'Judicial Decision-Making From An Empirical Perspective' (2013) 6 Baltic Journal of Law & Politics n/a.
4. Keith E Stanovich, 'Distinguishing the Reflective, Algorithmic, and Autonomous Minds: Is It Time for a Tri-Process Theory?' in Jonathan Evans and Keith Frankish (eds), 'In two minds: Dual processes and beyond' (2009) Oxford University Press.
5. Maggie E Toplak, Richard F West and Keith E Stanovich, 'The Cognitive Reflection Test as a Predictor of Performance on Heuristics-and-Biases Tasks' (2011) 39 Memory & Cognition p.1277.
6. Yulia Sergei Nadya Tataina Koubliiskaia, 'The Relationship between Legal and Extra-Legal Factors: How Judges Come to Make Their Decisions in Domestic Violence Cases' (2012) University of New Orleans.
7. Justin D Levinson and Robert J Smith (eds), 'Implicit Racial Bias Across the Law' (2012) Cambridge University Press.
8. B Keith Payne, 'Prejudice and Perception: The Role of Automatic and Controlled Processes in Misperceiving a Weapon.' (2001) 81 Journal of Personality and Social Psychology 181.
9. Pat K Chew and Robert E Kelley, 'Myth of the Color-Blind Judge: An Empirical Analysis of Racial Harassment Cases' (2008) 86 Washington University Law Review 1117.
10. Emma Cunliffe, 'Judging, Fast and Slow: Using Decision-Making Theory to Explore Judicial Fact Determination' (2014) 18 The International Journal of Evidence & Proof 139.

УДК 342.4

ГОСУДАРСТВЕННЫЕ УСЛУГИ КАК ФОРМА РЕАЛИЗАЦИИ ГОСУДАРСТВЕННЫХ ФУНКЦИЙ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПРАВ И ЗАКОННЫХ ИНТЕРЕСОВ ФИЗИЧЕСКИХ И ЮРИДИЧЕСКИХ ЛИЦ

Нургазинов Багдат Кабылкадырович

Руководитель отдела конституционного, административного законодательства и государственного управления Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан, кандидат юридических наук,
г. Нур-Султан, Республика Казахстан; e-mail: nurgazinov@list.ru

Жанузакова Лейла Тельмановна

Главный научный сотрудник отдела конституционного, административного законодательства и государственного управления Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан, профессор Университета «ТУРАН», д.ю.н. профессор e-mail: zhanleila@mail.ru

Караев Алипаша Агаханович

Главный научный сотрудник отдела конституционного, административного законодательства и государственного управления Института законодательства и правовой информации Республики Казахстан, к.ю.н., профессор ВШП «Адилет» Каспийского университета. e-mail: ali_agahan@mail.ru

Ключевые слова: Государственное управление, государственная услуга, публичная услуга, административная реформа, функции государственного управления.

Аннотация. Статья посвящена вопросам совершенствования предоставления государственных услуг как важнейшей функции в сфере государственного управления и условия повышения её эффективности.

Реформирование системы, принципов и методов государственного управления по мнению авторов является важнейшей задачей государства, которая направлена на реализацию кон-